

2017 m. kovo mėn. eksporto prognozė

Paskelbta: 2017.03.17

ĮVADAS

- „Versli Lietuva“ prognozuoja, kad 2017 m. palyginti su 2016 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų augti 6,3% – iki 11,6 mlrd. eurų. 2018 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto plėtra turėtų spartėti ir numatoma, kad ji sieks 7,6%. Didesnį prognozuojamą eksporto augimą sąlygoja auganti paklausa Europos Sąjungoje ir kylančios eksporto kainos.
- 2017 m. prekių reeksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų siekti 9,3 mlrd. eurų ir, palyginti su 2016 m., turėtų didėti 5%; 2018 m., palyginus su 2017 m. augimas turėtų paspartėti – iki 8,1% per metus. Prognozuojamą reeksporto augimą lems atsigaunanti Rusijos ekonomika ir tolesnė plėtra į Vakarų Europos ir Skandinavijos rinkas.
- Prognozuojama, kad 2017 m. paslaugų eksporto vertė per metus augs 10,9%. Tikimasi, kad 2017 m. transporto paslaugų eksportas – tradicinis paslaugų eksporto augimo veiksnys – vėl augs, labiausiai dėl paklausos atsigavimo NVS šalyse. Kita vertus, kompiuterinių ir verslo paslaugų eksporto raida, teigiamai ir reikšmingai prisidės prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo. 2018 m. paslaugų eksporto vertės augimas turėtų pasiekti 8,6% per metus.

1 lentelė. Eksporto vertės prognozė.

Eksporto kategorija	Laikotarpis	2015	2016	2017p	2018p
	Lietuviškos kilmės prekių eksportas, išskyrus energetikos produktus		3,2%	2,6%	6,3%
Prekių reeksportas, išskyrus energetikos produktus		-12,6%	0,7%	5,0%	8,1%
Paslaugų eksportas		2,5%	10,5%	10,9%	8,6%

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

I. PROGNOZIŲ PALYGINIMAS

2016 m. rugsėjo mėn. „Versli Lietuva“ prognozavo, kad lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų) 2017 m., palyginti su 2016 m., turėtų augti 6,2%, prekių reeksportas (be energetinių produktų) turėtų didėti 5,4%, o paslaugų eksporto turėtų siekti 7,6% augimą. Dabar prognozuojame atitinkamai 6,3%, 5% ir 10,9% augimą. Tai reiškia, kad lietuviškos kilmės prekių eksporto ir reeksporto prognozės beveik nepasikeitė, bet paslaugų eksporto prognozė buvo pagerinta, ypač dėl stipraus paslaugų eksporto augimo Europos Sąjungos šalyse.

2 lentelė. Prognozių palyginimas.

Rodikliai	Laikotarpis	2016 m. rugsėjo mėn. prognozė		2017 m. kovo mėn. prognozė	
		2017	2018	2017	2018
Lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų)		6,2%	6,7%	6,3%	7,6%
Prekių reeksportas (be energetinių produktų)		5,4%	9,3%	5,0%	8,1%
Paslaugų eksportas		7,6%	7,4%	10,9%	8,6%

Šaltiniai: VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

II. TARPTAUTINĖ APLINKA

2016 m. pasižymėjo lėtu pasaulio ekonomikos ir tarptautinės prekybos augimu bei žemų kainų aplinka. Pasaulis buvo sukrėstas dviejų netikėtų įvykių, didinančių tolesnės ekonominės raidos neapibrėžtumą – „Brexit“ referendumo rezultatais Jungtinėje Karalystėje ir Donaldso Trumpo išrinkimu Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentu.

Vis dėlto, 2016 m. visų Europos Sąjungos valstybių ūkiai augo, o ir 2017-2018 m. prognozuojamas ekonomikų augimas, įskaitant ir importą augimą.¹ Sparčiai auga ir Jungtinių Amerikos Valstijų ekonomika, o ateityje, tikimasi, tolesnės, sparčios, šios ekonomikos plėtros. Besivystančios šalys, kurios buvo apimtos recesijos ar pasižymėjo

¹ Europos Komisija, Winter 2017 Forecast. http://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/winter-2017-economic-forecast_en.

silpnu ekonomikos aktyvumu, rodo atsigavimo ženklus. Rusijos ekonomika, tikimasi, 2017 m. vėl augs, o šios šalies importas augo jau nuo praeitų metų rugpjūčio mėn. Kinijoje prognozuojamas toliau lėtėjantis ekonomikos augimas.²

Tarptautinis Valiutos fondas³ ir Pasaulio bankas prognozuoja⁴, kad 2017 m. žaliavų kainos augs. Šios institucijos prognozuoja, kad didės naftos, trąšų, maisto ir metalų kainos. 2016 m. valiutų kursų rinkoje svyravimai buvo dideli. Po „Brexit“ referendumo rezultatų paskelbimo, Jungtinės Karalystės svaras sterlingų stipriai nuvertėjo euro atžvilgiu. Norvegijos krona, Švedijos krona ir Lenkijos zlotas taip pat nuvertėjo euro atžvilgiu. Jungtinių Amerikos valstijų doleris, skirtingai nei prieš tai paminėtos valiutos, šiek tiek stiprėjo, o Rusijos rublis 2017 m. brango.

III. VIDINIAI VEIKSNIAI

Skaičiavimai rodo, kad ilguoju laikotarpiu lietuviškos kilmės prekių (neįskaitant energetinių produktų) eksporto raidą labiau lemia pasiūlos veiksniai, t. y. gamybos pajėgumai ir vienetinės darbo sąnaudos.⁵ Ilguoju laikotarpiu eksporto apimtys priklauso nuo gamybos pajėgumų. Gamybos pajėgumus apibrėžia prekybai atviro sektoriaus produkcija⁶, apskaičiuota pagal Cobb-Douglas gamybos funkciją, naudojant darbo ir kapitalo parametrus.

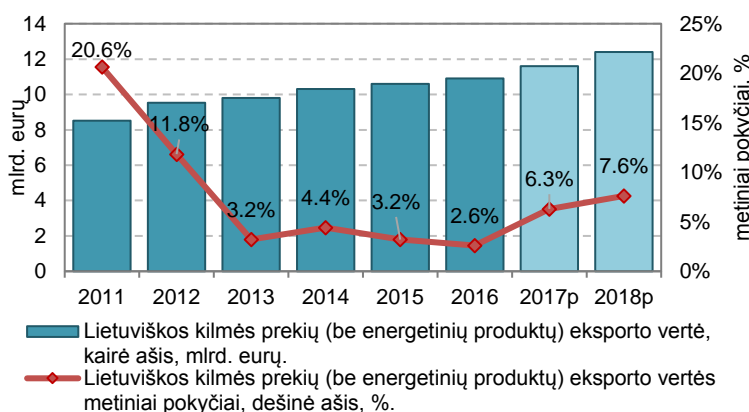
Per paskutinius keturis ketvirčius materialinės investicijos žemės ūkio ir apdirbamosios gamybos sektoriuose augo tik 2,2%. Tai reiškia, kad potenciali produkcija beveik neaugo, o tai pablogino ilgojo laikotarpio lietuviškos kilmės prekių eksporto perspektyvą.

Darbo užmokesčio kaštai prekybai atviraime sektoriuje 2016 m. augo toliau, o tai silpnina Lietuvos konkurencingumą ilguoju laikotarpiu. Nėra akivaizdžių požymių, rodančių, kad darbo užmokesčio augimas apdirbamojoje gamyboje 2017 m. galėtų lėtėti.

IV. LIETUVIŠKOS KILMĖS PREKIŲ EKSPORTAS

2017 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų), palyginti su 2016 m., turėtų augti 6,3% ir siekti 11,6 mlrd. eurų. 2018 m., palyginti su 2017 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų toliau padidėti 7,6% – iki 12,4 mlrd. eurų.

1 pav. Lietuviškos kilmės (be energetinių produktų) eksporto vertė ir prognozė 2011-2018 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Trumpuoju laikotarpiu eksporto apimtys priklauso nuo paklausos užsienio rinkose⁷ augimo. Tris pirmuosius 2016 m. ketvirčius užsienio paklausa augo, tačiau trečiąjį ketvirtį užsienio paklausa laikinai sulėtėjo dėl „Brexit“ sukulto

² EBPO (ang. OECD), Interim Economic Outlook. <http://www.oecd.org/eco/outlook/Will-risks-derail-the-modest-recovery-OECD-Interim-Economic-Outlook-March-2017.pdf>.

³ TVF (ang. IMF), Commodity Price Forecasts 27 February 2017, <http://www.imf.org/external/np/res/commod/data/data0217.xls>.

⁴ Pasaulio bankas (angl. World Bank), Commodity Markets Outlook January 2017. <http://pubdocs.worldbank.org/en/820161485188875433/CMO-January-2017-Full-Report.pdf>.

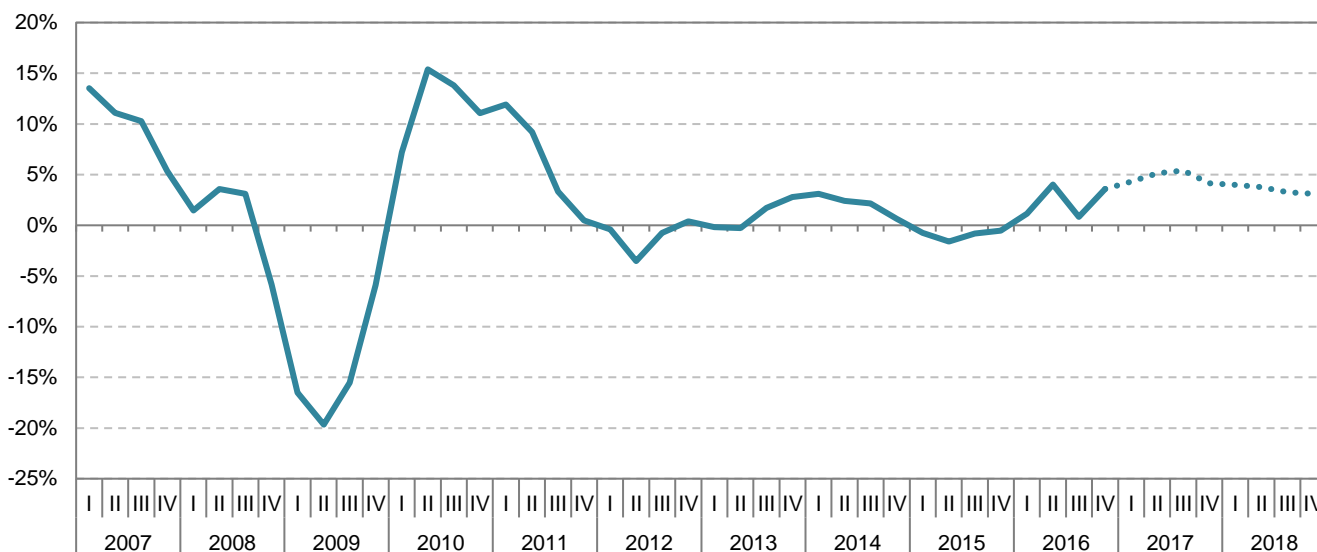
⁵ Notten, Thomas E.H. (2012). The role of supply and demand factors for Lithuanian exports: an ARDL bounds testing approach. *Pinigų Studijos*, 2012 gruodis nr. 2, pp. 20-39. http://www.lb.lt/pinigu_studijos_2012_m_nr_2#page=21.

⁶ Atvirą sektorių sudaro žemės ūkis, miškininkystė ir žvejyba bei apdirbamoji gamyba.

⁷ Užsienio paklausos rodiklis suskaičiuotas dvigubu svėrimo metodu (angl. double reweighted), kuriame atsižvelgiama į pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos kaitą. Pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos indeksas yra skaičiuojamas atsižvelgiant į eksporto partnerės ir prekių grupės svorį lietuviškos kilmės prekių eksporto struktūroje.

neapibrėžtumo. Savo prognozėse mes vadovaujamės prielaida, kad augant pagrindinėms Lietuvos eksporto rinkoms (išskyrus Jungtinę Karalystę), paklausos užsienyje lygis palaipsniui toliau augs.⁸

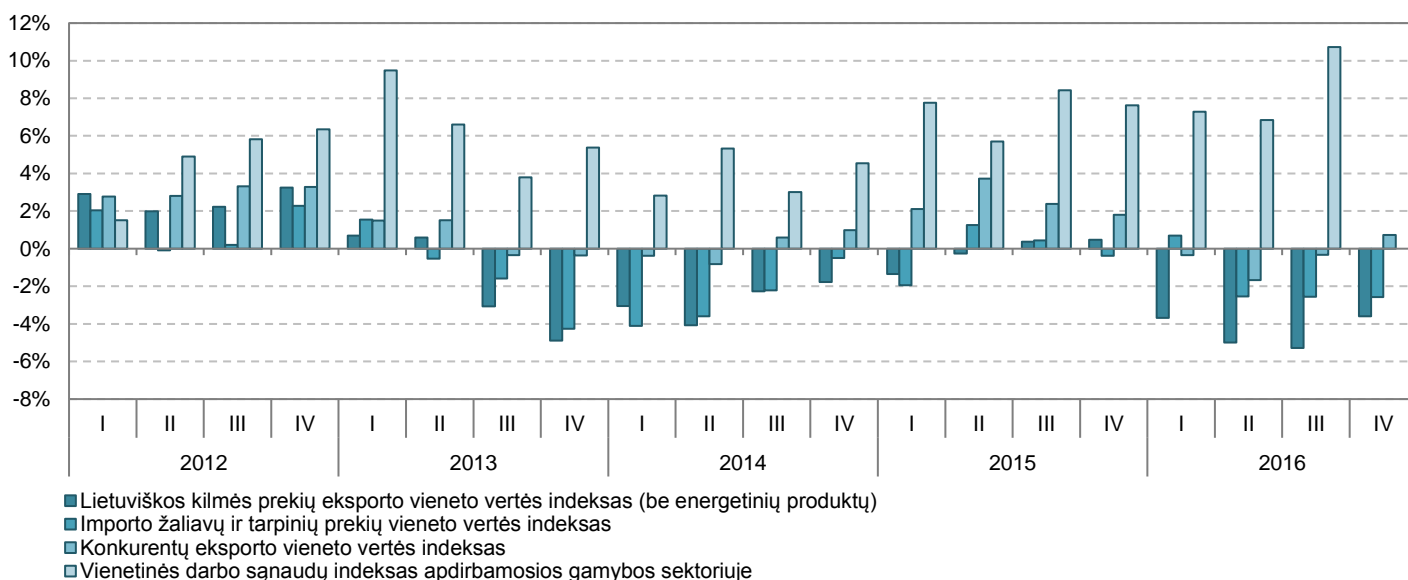
2 pav. Metiniai užsienio paklausos pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %).

Šaltiniai: Eurostato „Comext“ duomenų bazė, Norvegijos statistikos agentūra, Rusijos Federacijos statistikos agentūra, Federalinio rezervų bankas, TVF ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

Pagrindiniame prognozių scenarijuje, tikimasi, kad paklausa užsienio rinkose toliau augs, o šias tendencijas lems tvarus ekonomikos augimas Europos Sąjungos šalyse⁹, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Norvegijoje ir Rusijoje.

3 pav. Metiniai lietuviškos kilmės eksportuojamų prekių kainų ir sąnaudų pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %).

Šaltiniai: Eurostato „Comext“ duomenų bazė, Norvegijos statistikos agentūra, Rusijos Federacijos statistikos agentūra, Federalinio rezervų bankas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

2016 m. eksporto kainos stipriai mažėjo. 2016 m. pirmąjį ketvirtį kainos mažėjo 3,7% per metus, 2016 m. antrąjį ketvirtį – 5%, 2016 m. trečiąjį ketvirtį – 5,3%, o 2016 m. ketvirtąjį ketvirtį – 3,6%. Tokį didelį kainų kritimą lėmė mažėjusios trąšų kainos (dviženklis neigiamas pokytis per metus), grūdų kainos (taip pat dviženklis neigiamas pokytis

⁸ Importo apimtys augimas apskaičiuojamas pagal Lietuvos pagrindinių eksporto partnerių importo kiekių įverčius ir jų BVP prognozes. Skaičiavimuose naudojamos Europos Komisijos ir ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos BVP prognozių įverčiai.

⁹ Europos komisija prognozuoja, kad JK ekonomika augs, bet mūsų skaičiavimai rodo, jog dėl silpno svoro sterlingų importo apimtys Lietuvai aktualiose kategorijose 2017 m. mažės.

per metus), taip pat medienos ir elektros mašinų kainos. Pieno produktų ir metalo kainos antrą pusmetį vėl pradėjo augti.

Konkurentų kainos 2016 m. taip pat mažėjo. 2016 m. pirmąjį ketvirtį jos krito 0,3% per metus, 2016 m. antrąjį ketvirtį – jų kritimas paspartėjo iki 1,7% per metus, trečiąjį ketvirtį jos toliau mažėjo – 0,3% per metus. 2016 m. ketvirtąjį ketvirtį konkurentų kainos šiek tiek paaugo – 0,7% per metus. Žaliavų bei tarpinio vartojimo prekių importo kainos taip pat mažėjo – 2016 m. antrąjį ketvirtį jos krito 2,5%, o trečiąjį ir ketvirtąjį ketvirčius – po 2,6% per metus.

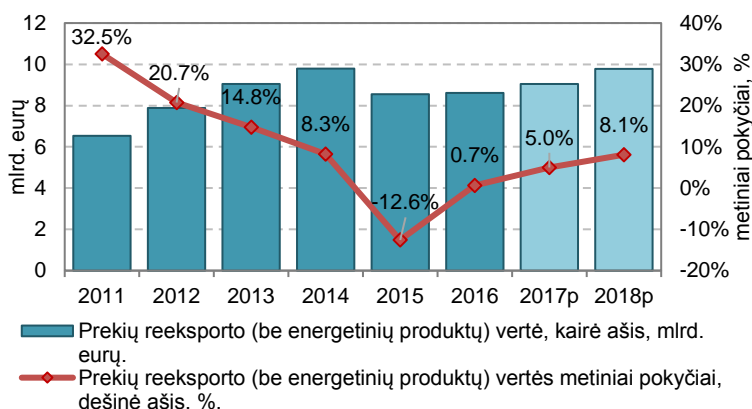
Gamybos sektoriuje vienatinės darbo sąnaudos tebeaugo – tai darė neigiamą įtaką įmonių pelningumui, ypač darbui imliuose sektoriuose. 2016 m. pirmąjį ketvirtį vienatinės darbo sąnaudos apdirbamosios gamybos sektoriuje augo 7,3% per metus, antrąjį ketvirtį – 6,8%, o trečiąjį ketvirtį net – 10,7%.

Pasaulio Bankas ir Tarptautinis Valiutos Fondas prognozuoja aukštesnes 2017 m. pasaulines trąšų ir grūdų kainas. Taip pat eurozonos šalyse nuosekliai didėja infliacija. Todėl mes prognozuojame, kad eksporto kainos šiek tiek didės šiais ir ateinančiais metais.

V. PREKIŲ REEKSPORTAS

2017 m. prekių reeksportas (be energetinių produktų) turėtų siekti 9,3 mlrd. eurų ir, palyginti su 2016 m., jis turėtų paaugti 5%. 2018 m., palyginti su 2017 m. reeksporto vertė turėtų toliau padidėti 8,1%.

4 pav. Reeksporto (be energetinių produktų) vertė ir prognozė 2011-2018 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.

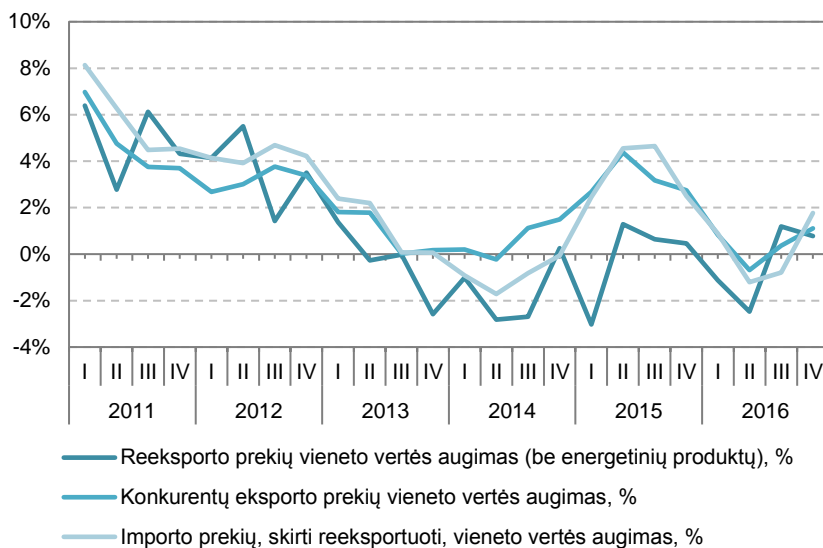
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Tiek ilguoju, tiek ir trumpuoju laikotarpiu reeksporto apimtys priklausys nuo prekių importo reeksporto rinkose – labiausiai Rusijoje – augimo bei Lietuvos reeksporto kainų ir konkurentų kainų santykio.¹⁰ Nuo 2016 m. rugsėjo mėn., Rusijos prekių importas vėl pradėjo augti, o ypač paaugo investicinių ir vartojimo prekių importas. Tikimasi, kad prekių reeksportas į užsienio rinkas (ypač į Vakarų Europos ir Skandinavijos šalis) toliau augs.

¹⁰ Daugiau apie modelį, kuris naudojamas Lietuvos reeksporto prognozavimui, skaitykite: Notten, Thomas. E.H. (2015). The determinants and economic importance of Lithuanian re-exports. *Pinigų Studijos*, 2015 gruodis nr. 2, pp. 5-26. http://www.lb.lt/ps_2015_2_notten.

Manome, kad konkurentų kainos toliau augs, labiausiai dėl ekonomikos atsigavimos pagrindinėje reeksporto rinkoje – Rusijoje – ir dėl kainų augimo pasaulinėje rinkose. Reeksporto kainos ilguoju laikotarpiu keisis lygiagrečiai importuotų prekių, skirtų reeksportui, kainoms. O trumpuoju laikotarpiu kainos priklausys tiek nuo importo, skirto reeksportui, kainų, tiek ir nuo euro ir rublio kurso. Tikimasi, kad prekių reeksporto kainos kukliai augs dėl augančių importuotų prekių, skirtų reeksportui, kainų ir stiprėjančio rublio kurso.

5 pav. Metiniai reeksportuojamų prekių kainų ir sąnaudų pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %).

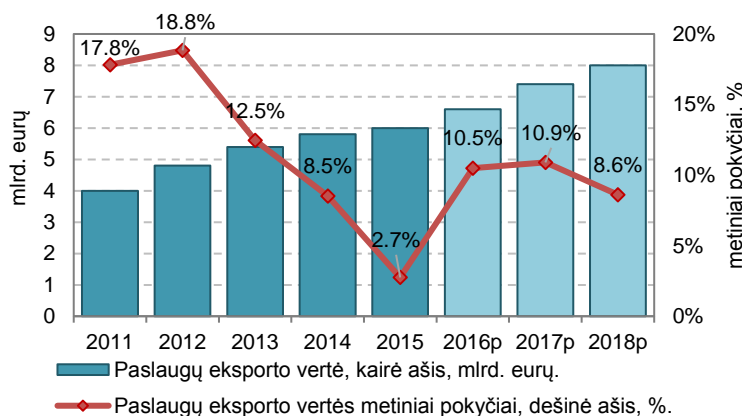

Šaltiniai: Eurostato „Comext“, Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

VI. PASLAUGŲ EKSPORTAS

2016 m. metinis paslaugų eksporto augimas turėtų viršyti 10% ir siekti 6,6 mlrd. eurų.¹¹ Prognozuojame, kad paslaugų eksporto vertės augimo tempai išliks dviženkliai ir šiemet, tai lems paklausos atsigavimas Rusijoje ir kitose NVS šalyse. Paslaugų eksportas į Europos Sąjungos ir kitas rinkas taip pat turėtų toliau augti. 2017 m. paslaugų eksporto vertė turėtų augti 10,9% ir siekti 7,4 mlrd. eurų, o 2018 m., palyginus su 2017 m. paslaugų eksportas turėtų augti šiek tiek lėčiau – 8,3% – iki 8 mlrd. eurų.

6 pav. Paslaugų eksporto vertė ir prognozė 2011-2018 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

¹¹ Preliminarūs paslaugų eksporto augimo skaičiavimai, paremti mėnesiniais mokėjimų balanso duomenimis, rodo 12,3% augimą, bet pastaraisiais metais šie išankstiniai skaičiavimai metų pabaigoje peržiūrėti žemėjimo kryptimi.

Pagal 2016 m. I-III ketvirčių preliminarinius duomenis paslaugų eksporto vertė paaugo net 11,1% palyginti su atitinkamu laikotarpiu 2015 m. Į Europos Sąjungos šalis paslaugų eksportas augo net 14,5%, daugiausia dėl transporto paslaugų eksporto augimo. Tai rodo, kad Lietuvos transporto ir logistikos sektorius sėkmingai perorientavo savo paslaugas į kitas rinkas. Paslaugų eksportas į ne Europos Sąjungos šalis augo 5,7%, o į Rusiją sumažėjo 4,4%.

Mūsų modelyje paslaugų eksportas ilguoju laikotarpiu priklauso nuo paslaugų importo augimo tose šalyse, į kurias Lietuva eksportuoja paslaugas. 2016 m. paslaugų importas auga Europos Sąjungos rinkose, bet mažėja Rusijoje ir Baltarusijoje. 2017 m. paslaugų importas pastarosiose rinkose turėtų vėl augti. Tikimasi, kad šiemet transporto paslaugų eksportas – tradicinis paslaugų eksporto augimo veiksnys – į NVS šalis augs. Kita vertus, paslaugų eksportas į ES šalis turėtų taip pat toliau augti ir prisidėti prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo.

Kitas svarbus veiksnys, paaiškinantis paslaugų eksporto raidą, yra santykis tarp Lietuvos ir konkurentų paslaugų eksporto kainų (paslaugų atveju, yra lyginami 22–jų šalių konkurenčių paslaugų eksporto kainų lygiai). Minimi rodikliai yra svarbūs tiek ilguoju, tiek ir trumpuoju laikotarpiu. Paslaugų eksporto kainos yra sunkiau prognozuojamos. Visgi, tai daryti geriausia atsižvelgiant į šalių konkurenčių kainas. Pastarosiose prognozuojamas tik nežymus kainų augimas, labiausiai dėl laukiamos žemos infliacijos išsivysčiusiose šalyse. Atsižvelgiant į pastarųjų metų tendencijas, kai paslaugų kainos augo sparčiau nei prekių kainos, tikimasi, kad prognozuojamo laikotarpiu paslaugų eksporto kainos taip pat nežymiai didės.

VII. PAGRINDINĖS RIZIKOS IR NEAPIBRĖŽTUMAS

Politinis neapibrėžtumas išlieka tiek Europos Sąjungoje, tiek Jungtinėse Amerikos Valstijose. 2017 m. Europoje vyks keletas rinkimų, kurie gali pakeisti esamą politinį kursą. Jungtinėje Karalystėje 50 straipsnis bus aktyvuotas ne vėliau kaip 2017 m. ir nėra aišku, kaip vystysis Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos prekybos santykių derybos. Jungtinėse Valstijose nėra apibrėžtumo dėl D. Trampo administracijos vykdomos ekonominės ir prekybos politikos. Taip pat vyrauja neaiškumas dėl Jungtinių Amerikos Valstijų centrinio banko monetarinės politikos, kurios pokyčiai veda į staigias bei stiprias reakcijas kapitalo rinkose, o tai savo ruožtu sukuria rizikas Jungtinėms Amerikos Valstijoms, Europos Sąjungai ir besivystančioms ekonomikoms.

Keliose ES valstybėse, kuriose privatus sektorius turi sunkią paskolų naštą, nėra stebimas pilnas atsigavimas po 2008-2009 m. finansinės krizės. Graikijos klausimas gali grįžti į dienotvarkę šią vasarą, jei nebus rastas susitarimas dėl tolesnio paramos paketo. Keletas komercinių bankų Europoje, ypač Italijoje ir Vokietijoje, susiduria su struktūrinėmis problemomis, tokiomis kaip aukšti kaštai ir didelės blogų paskolų apimtys.